

บทละครนอก เรื่อง อิเหนา

ตอน

ฉมชอบ

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

องค์การกุริยางค์นาฏศิลป์

จัดแสดง

ณ โรงละครนอกศิลปากร

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘

บทละครคน เรื่อง อิเหนา ตอน ลมหอบ

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

จัดเฉพาะ ๕ ฉาก

ฉากที่ ๑ พลับพลา กลางป่า

ฉากที่ ๒ หน้าวังตาหา

ฉากที่ ๓ ภายในถ้ำทอง

ฉากที่ ๔ วิมานเมฆ

ฉากที่ ๕ อุทยานเชิงเขา

พิมพ์ครั้งแรก มีนาคม ๒๕๕๘

พิมพ์ครั้งที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

ISBN

เลขที่

ร.๒๒๕/๕๖

คำนำ

บทละคร เรื่องอิเหนา ตอน ดมหมอบ นี้ ได้ปรับปรุงกันขึ้นใหม่ โดยได้รับความร่วมมือจากหม่อมแก้ว สนิทวงศ์เด่น และนายมนตรี ตราโมท ดำหรับใช้เป็นบทแสดงนาฏกรรมตามแบบ ละคอนใน ณ โรงละครคนคิดปากร ประจำปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ความจริง บทละครเรื่องอิเหนาที่ปรับปรุงใหม่นี้ ควรจะเรียกชื่อตอนว่า “เผ่าเมือง” ตามที่รู้จักกันมาอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ซึ่งดูจะกินใจและซึ้งทราบความรู้สึกดีมาก ทั้งมดากเผ่าเมือง อยู่ในท้องเรื่องด้วย แต่ผู้ร่วมกันปรับปรุงเห็นว่า การให้ชื่อตอนเช่นนั้น ดูจะฟังราวและแข็งไปสักหน่อย อยากจะให้ชื่อตอนดูดีเยี่ยมขึ้นบ้าง สัมกับเป็นการแสดงตามแบบ ละคอนใน จึงตกลงให้ชื่อว่า “ตอนดมหมอบ” ตามท้องเรื่องทจบลงเป็นฉากสุดท้าย

ท่านผู้รักคิดปทางละครคนราและเคยให้การสนับสนุนการแสดงนาฏกรรม ณ โรงละครคนคิดปากร ตลอดมา คงยังจำได้ว่า การแสดงนาฏกรรม ณ โรงละครคนคิดปากรนั้น นอกจากการแสดงโขนแล้ว ส่วนมากก็เป็นการแสดง ละคอนนอก หรือ ละคอนพันทาง ซึ่งเป็นศิลปแบบ ละคอนนอก ส่วน ละคอนใน นั้น นาน ๆ จะได้นำออกแสดงสักครั้ง ตลอดระยะเวลากว่า ๓๐ ปีมานี้ เคยนำ ละคอนใน เรื่องอิเหนา ออกแสดง ณ โรงละครคนคิดปากร เพียง ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ แสดงตั้งแต่ตอน ตัดดอกไม้อายกริช จนถึง ท้าวดาตบวงสรวง แต่ก็เป็นการแสดงแบบ ดึกดาบรรพ ตามบทละครดึกดาบรรพ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าพาดกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงนิพนธ์ขึ้นไว้ และครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ แสดงตอน “ประสันดาต่อนก” ตามบทซึ่งได้ปรับปรุงกันขึ้นใหม่ในกรมศิลปากร เพื่อใช้สำหรับการแสดงในคราวนั้น นับแต่นั้นมา ประชาชนก็มีได้มีโอกาสได้ชม ละคอนใน ณ โรงละครคนคิดปากร มาเป็นเวลา

ถึง ๕ ปี คงได้ชมกันแต่ ละคอนนอก ตอดตมา จึงเห็นกันว่าควรจะได้ นำ ละคอนใน
ซึ่งเป็นนาฏศิลป์ชั้นประณีตงดงามอีกแบบหนึ่ง ออกเสนอให้ประชาชนได้ชมอีกด้วย
ครั้ง เพื่อท่านผู้จะได้ทบทวนความจำเปรียบเทียบกับกันดูว่า มีแบบแผนและความ
มุ่งหมายในรสนิยมทางศิลปะแตกต่างกันอย่างไร ด้วยเหตุนี้ จึงได้ร่วมกันปรับปรุง
บทละคอน เรื่องอิเหนา ตอน ลมหอบ นำออกแสดงในครั้งนี้อีกตอนหนึ่ง

ท่านที่เคยอ่านและสนใจในบทละคอนเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒
อยู่แล้ว เมื่ออ่านบท “ตอนลมหอบ” ซึ่งปรับปรุงกันขึ้นใหม่ในสมัยก่อน ข้าพเจ้าเห็นว่า
บทปรับปรุงใหม่นี้ คำเน้นเรื่องรวบรัดตัดความมากเกินไป และยังกวนน ทานทมิความ
พอใจในการอ่านบทพระราชนิพนธ์เดิมมีความเลื่อมใสอยู่เป็นพยานหลักฐาน ก็อาจเห็นไป
ว่า การนำพระราชนิพนธ์มาแก้ไขปรับปรุงใหม่เช่นนี้ เป็นการบังอาจเกินไปก็ได้ แต่
ท่านผู้เฝ้าใจกว้างขวางทางหลาย ก็ย่อมจะทราบกันดีอยู่แล้ว ว่าการแสดงละคอนว่าแบบเก่า
ของเราแต่เดิมมานั้น เป็นการแสดงไปตามบทซึ่งเดินเรื่องโดยมิต้องอาศัยฉาก ส่วนการ
สร้างนาฏกรรมที่น่าออกแสดง ณ โรงละคอนศิลปากร นอกจากจะต้องหาทางให้เรื่อง
ดำเนินไปได้โดยเร็วตามความนิยมในสมัยปัจจุบันแล้ว ยังมีการแบ่งฉากและสร้างฉาก
ประกอบการแสดงให้เข้ากับท้องเรื่องในคอนนั้น ๆ อีกด้วย จำเป็นต้องปรับปรุงการ
แสดงให้เข้ากับฉากและเวที และเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขและปรับปรุงบท
ให้ประสานประสมกลมกลืนกันเท่าที่สามารจะทำได้ จึงหวังว่าคงจะได้รับความเห็นใจ
บ้างตามสมควร.

ชนิด อยู่โพธิ์

กองการสังคีต

กรมศิลปากร

๑๖ มีนาคม ๒๔๘๕

บทละครนอก

เรื่อง อิเหนา ตอน ลมหอบ

ฉากที่ ๑ พลับพลา กลางป่า

สมมติเป็นเวลากลางวัน

— ปี่พาทย์ทำเพลง “ วา ” —

เปิดม่าน

— อิเหนานั่งเตียงอยู่บนพลับพลา —

— ระเด่นดาหยัน, ระเด่นสังคามาระดา และพระพี่เลี้ยงทั้ง ๔ อยู่ในที่เฝ้า —

— มีพวกกิดาหยันและเสนาเฝ้าอยู่พร้อมหน้า —

ร้องเพลงซ้ำไปใน

เมื่อนั้น

แต่เดี๋ยวจมาประทับพลับพลา

พระสุริยวงศ์เทวัญอดัญญา

นอกแดนดาหาธานี

ร้องเพลงน้ำลอดได้ทราย

พระหวนว่าดักตรกระนัง

แม่นเด็กดมจรจากคราน

จำจะคิดฝันแปรแก้ไข

ตอบพาโฉมตรูเด่นดง

ถวิลถึงบขบยายหัย

จะเด้อมคักคิดเดียดศรีสุริยวงศ์

มิให้อภิเชกสมประสงค์

ซ่อนอนงคั่นดวงนางไว้วัดนางไพร

ร้องเพลงรอร่าย

จึงตรัสแก่งสังคามาระดา

เจ้าจงอาสาพิยาไป

จะชิงขนบขบขาดู๋ป่าใหญ่

ตำรวจในเถื่อนถาทุกตำบล

- พุด -

อย่าให้ไกลไกลกับดาหา
 ทำทางเดียวด้นชอบกด
 เราจะไฉนนางทนก่อน
 แด้วพะทุตถาคตาโคด

ให้พ่นแดนไปมาด้น
 มีให้เห็นเป็นคันทงไป
 จังจะยอนมาแก้ดังดัย
 ไปตามอรไทเทวี่

ร้องเพลงแขกเจ้าเซ็น

เมื่อนน
 คานบรบดังดวยภัก
 พระอย่าโหมนั้ดชัชของ
 กว่าจะเสร็จด้อมถิดจินดา

ดังคามารศาเร้องศรี
 อัญชดแเด้วด้นองพระวาทา
 ชุรณไฉนองจะอาธา
 มีให้เคองบาทาภาวไนย

ร้องเพลงแขกไท

เมื่อนน
 ดังระเด่นดาหยนผู้ร่วมใจ

องคิเหนาเกุรบนเบนใหญ่
 จงปลดอมพดเข้าไปในพารา

- พุด -

เมื่อนจะเข้าดกนางน
 ไปทางกะหมักกนิงนครา
 ได้ทีให้ดักดองศึก
 ระดมยงบนไฟเป็นโกด
 เมอไดยนไฉนดกดองไฉนยงบน
 เจ้าจงรบรตจกการ
 ด้นทุกโรงงานมหรธพ
 จงเดอกแต่เด็นทไฉนใจ

จงพาพดพดช้นธอาธา
 แด้วเข้าดอมดาหาช้น
 ไหรวงกอกกกองม
 ทาทดงจะเขารอนราญ
 ชาวเมองกจะตนแตกณาน
 ให้ทหารเราปลดอมเข้าจุไฟ
 หดักหลบอย่าให้เขาจับได้
 กำชัยกันให้จงทุกคน

ร้องเพลงร้าย

แด่มพระราชา	ตั้งกระตาดตาเป็นต้น
พลตเวรเกณท์คนทอง	คุมหม่พลโยธา
เที่ยวตามฤๅคเตบหญิง	นำตั้งเข้าไปยังดาหา
ถวายเป็นพระผู้ทรงนครา	ตั้งหาหวนเป็นนิลไป

ร้องเพลงแขกบรเทศ

เมื่อน	ต้องระเด่นรบตั้งบังคมไหว
หงส์พดียงผู้รวมใจ	รับบัญชาภูไนยอดออกไปพด้น

- ทำเพลงเสมอแขก -

ปีน่าน

- สองระเด่นและสัพเพยลงมารำเสมอแขกเวทีล่าง -

- สองระเด่นเข้าประตูซ้าย -

- ปี่พาทย์ทำเพลงแขกลุ่ม -

- พวกพราหมณ์ออกประตูสองข้างเวทีล่าง -

ร้องเพลงแขกลุ่ม

ดัดพดียงคุมทหารพราหมณ์	ท้าวทมิฬตระเมงแข่งชน
------------------------	----------------------

- สร้อย -

(ลุ่ม ลุ่ม บริษัณ บริสไชยา ยาน้อ บริสไชยา ยานอ ลุ่ม ลุ่ม บริษัณ)

ถือหอกเหวี่ยงหวาดเกาทัณฑ์	จรวัดให้ร้องก๊กก้องมา
---------------------------	-----------------------

- สร้อย -

- ปี่พาทย์ทำเพลงสระหม่าแขก -

- สัพเพยกับพลพราหมณ์ยกเข้าโรงทางประตูซ้าย -

จบฉากที่ ๔

ฉากที่ ๒ หน้าวังตาหา

สมมติเป็นเวลากลางคืน

ห่างจากฉากที่ ๑ ราว ๗ วัน

– เสียงกลองโชนและม้าร้องดังกึกก้องก่อนเปิดม่าน –

เปิดม่าน

– โชนกับจั่วแสดงอยู่แล้ว –

– ประชาชนที่ชมงานเดินไปมาขวักไขว่ –

ร้องเพลงหงส์ทอง

บัดนี้

ต่างคนยินดีปรีดา

ประชาชนหญิงชายชาวตาหา

เที่ยวชมงานการวิหาพระบุตร

– เสร็จ –

มีการเล่นต่าง ๆ* เช่น :-

๑. โชน – ตอนถวายเป็น และตอนอื่น	เล่น ณ เวทีบนด้านขวา
๒. จั่ว – ตอนใดตอนหนึ่ง	เล่น ณ เวทีบนด้านซ้าย
๓. กระปี่กระบอง	เล่น ณ เวทีล่าง
๔. มีเจ๊กขายของและอื่น ๆ	

ฯลฯ

– พวกทหารอาสาของอิเหนาปลอมตัวเข้ามาดูงานปะปนกับประชาชน –

– ทหารบางพวกทำแอบซ่อนซบซิบกันให้คนดูเห็น –

– ทหารบางพวกก็ค่อยหย่อยกันเข้าไปภายในกำแพงเมือง –

* พลิกดู – อธิบายวิธีเล่น ในหน้า ๑๕ – ๑๖

•

2

16

20

9

จงบรรเทาเสียบ้างเถิดท้าว

ร้องเพลงแขกทุบมะพร้าว

เมื่อนน
รู้ว่าเรเด่นมนตร์

เรเด่นบุษบามารศรี
เทวี่ชวนหยิกยับไป

- ทำเพลงแขกสะมารัง –
– ราชรถเข้าโรงทางประตูชัย –
จบฉากที่ ๒

ฉากที่ ๓ ภายในถ้ำทอง

สมมติเป็นเวลากลางวัน

ห่างจากฉากที่ ๒ ราว ๒ วัน

- ปี่พาทย์ทำเพลงปี่นตลิ่งใน –
เปิดม่าน
– เห็นเสนาเดินเวรยามปากถ้ำ –
– อีเทินากับบุษบาเดินประคองกันออกมาจากคูหาภายในถ้ำ –
– ถัดออกมาเห็นบาทยันกับประเสริฐเดินเข้าเข้ามา –
– ตอนปากถ้ำมีประสันตากับกระตาทลาและกิดาหยันเสนา –

ร้องเพลงปี่นตลิ่งใน

เมื่อนน
ดำเนินพลางทางประคองพระน้องไว้

พระโคมยงทรงฤทธิ์พิพัฒน์
แต่ัวปราศรัยปลอบนุชบุษบา

- พุด -

พริกเจ้าเทาเทียมชีวิต

มิให้เสียค่านันต์ัญญา

พทาการหาญหักเพราะรักนุช

ได้ล้มปรวรณพยายาม

ณาคณพทวจะร้างเด่นหา

วนิดาอย่าแหงนแครงความ

ถึงต้นสุดชีวิตไม่คิดขาม

จะอยู่ชมโฉมงามไม่ร้างไกล

- อีเหณาปกครองบุษบาให้นั่งบนแท่นทอง -

ซึ่งจะต้องจากตาในคราน

จำเป็นจำตาคลาไคล

มิให้ชาวบุรีเฝ้าตั้งสัย

แต่ใจไม่พราวจากนวดน้อง

ร้องเพลงต้นเพลงยาว

ว่าพลงทางกระถกเข้าใกล้

พระอุบลึงบังอรกรตระกอง

ถนอมแนบแอบอ้อมจุมพิต

เด่นเห็นสุดใจจะไคลคลา

พระวิโยคไศกศัลย์กันแสงดัง

พอเล่ร้างแก่งด้อยในธานี

เจ้าเคื่องพิยาไยมิให้ต้อง

นางบีตบ้องของชดอชยา

ชมชิตประภิกจแก้มนม่นาธา

ดังอุราจะแตกตายวายชีวิต

โฉมยงจงฟังคำพิ

จะรับกันครีไม่นอนใจ

ร้องเพลงร้าย

เมื่อนน

เห็นพระทรวงไศกเศวท์เข้าใจ

แจ้งในรตรักประจักษ์จิต

กราบก้มบังคมบาทพระโฉมยง

บุษบาเขาวยอดพิถัมย์

ว่าอาลัยผูกพันมั่นคง

ค้อยกลายแหงนแครงคิตพิศวง

นวดอนงค์ไศกศัลย์ราพันทูล

- พุด -

พระจะชดน้องไฉนผู้เดียว

อยู่หลังตงแต่จะอาศรัย

เหมือนแกลงคตไมตรีให้เลื่อมดูญ

เพิ่มพูนทกขเทวษถึงภุม

พระจะพรากจากไปอย่าให้ช้า
 แม้นมีส้มตำญาพาท

พอเย็นดงจงมาให้ถน
 นอนจะแบหลาดาตาย

ร้องเพลงโอบุชาคุณท์

ทอดพางนางทรงแสงทอง ชดนานองเนตรไม้ชาดสาย
 เพียงจะสันนิษฐาน โฉมฉายกำสรดไศกา

— ทำเพลงโอดแขก —

ร้องเพลงโอโลม

เมอนน พระทรงโฉมประโดมเด่นหา
 รับคำชาปตอบกตยา เจ้าอย่าอาวรณ์ร้อนฤทัย

ร้องเพลงร้าย

แฉ้วตวัดส่งพดียงส่งนาง พักย่อยอยู่พดางอย่าหม่นไหม้
 บदनน้องจะดาคดาโคด ไปแก่งดัยในนคร
 พอดันแสงสุริยาด้ายันท์ จะกตัมมาให้ทันถึงดิงขร
 แม้นพระน้องโคกกาอาวรณ์ จงปลดบโยน โอนอ่อนให้จงดี้
 จะให้กะกังประสันดา กับกระดาหดาอยู่เพือนพี่
 น้องไปไม่ถ่วงราตรี มิให้เสียวาทิตัญญา

ร้องเพลงแขกอะหวัง ๒ ชั้น

ตั้งเฝ้าเจ้าพระเสด็จยุรยาตร จากอาสน์สุวรรณอันเดชา
 จงกวักหกดตวัดเรยกประสันดา กับกระดาหดาผู้ภักดี

- พุด -

ฉันจะไปในพารา
คอยโถมเจ้าเอาใจเทวี่
แม่น้องยังไม่มาจนสายัณห์
โฉมยงจะทรง ไศกฟมฟาย
จงเชิญองค์อรไทไปประพาส
ให้ทรงระแทะทองรูจี

พิจขยัคหากับโฉมศรี
อย่าให้มกนแหงนแดงระคาย
นางจะนึกดำคัญว่าหน้หน้าย
ปดอบนางไม่ต่างคดาโยคี่
ชมพรรณรูกษชาติในสวนศรี
เก็บมาดเด่นพดางให้เพดินใจ

ร้องเพลงแขกเขารัต

กำชับกันหมั่นดูให้จงดี
แล้วออกจากปากถ้ำไฟ

อย่าให้มเหศวรณภัยพาดได้
แข่งใจไปทรงอัศดร

ลตม่านสีม่วงลง

พร้อมหมึกดาหยันต้นทัด
อาดัยมิใคร่จะจากจร

ตามองคพงศกษตริยจากถึงขร
ดะทอนถอนหญัทยจำโคดคดา

- ทำเพลงทยอย -

- อิเหนากับกิดาหยันลงเวทีล่าง -

ชักม่านสีม่วงขึ้น

- เห็นฉากเขียนเป็นสะพานมัทน -

ร้องเพลงม้าย่อง

ครนถึงเชิงผาสะตามัน
บ้างออกคอกคดงพวงผกา
ฟปดกไฉ่หว่งว่าจะพาเจ้า
เจ้ามาอยู่ถ้ำทองใต้ดงวัน

พระทรงฤทพิศพรรณพฤกษา
รูกษชาติดาษดาดารพัน
โฉมเฉดามาเด่นสะตามัน
ยังมีทนทจะพามาชมเชย

ร้องเพลงเขมรราชบุรี

ชะรอยกรรมจำพรากให้จากไป
แม่นเขามิสังสัยไม่ไปเคย

จะผ่อนผั่นนัใด ณ ออกเอย
จะอยู่เชยชมแก้วกัทยา

หอมกลิ่นกล้วยไม้ที่ไถ่ทาง เหมือนกลิ่นดีใบบางขนิษฐา
เปลี่ยวเปล่าเศร้าสร้อยวิญญาน เหลียวดูครุหาให้จำบัดนี้

ร้องเพลงทยอยขึ้นเดียว

ตะดังแดจันด้นนัยน์เนตร ยิ่งอาครุทตเทวษไศกศัลย์
พระรับขับอศิศรจรวัด หมายมนคนคงตรงมา ฯ

เปิดม่าน

— ทำเพลงเซิดแซก —

— อธิเนากับกิดาหยันเข้าโรงทางประตูล้าย —

จบฉากที่ ๓

ฉากที่ ๔ วิมานเมฆ

— ปู่พาทย์ทำเพลงเหาะ —

เปิดม่าน

— ปะตาระกาหลาประทับอยู่บนพระแท่น —

— มินางฟ้าถวายนั่งงาน —

— มีหมู่เทพบุตรเทพอัสรเฝ้าอยู่พร้อมหน้า —

ร้องเพลงญาณ

มาจะกล่าวบทไป ถึงองค์ปะตาระกาหลา
ซึ่งเป็นบรมราชอัยกา สถิตในชั้นฟ้าสุราลัย

ร้องเพลงเทวาประสิทธิ์

หอมด้อมด้วยเทพนิกร ทงหมู่อบสรพิดมัย
พื่อนรำขับร้องท่านองใน บำเรอไทเทกนทรบิณอมร

ระบำเทพบันเทิง*

ร้องเพลงแขกเชิญเจ้า

เหล่าข้าพระบาท	ขอวโรกาส เทวฤกษ์ชดิดีศรี
ขอพ่อนกราย	ร่ำร่ายถวายกร
นำเรอบนอมร	ปะตาระกาหดา
ผู้ทรงพระคุณ	ยิ่งบุญบารมี
เพื่อเทวบดี	ด้สดมรมยา
เถลิงเทพติมา	พิमानล้ำราญฤทัย

— สร้อย —

(สุรศักดิ์ประสิทธิ์	สุรฤทธิ์ถักาย
ทรงสราญพระกาย	ทรงสบาอพระทัย)
ถวายอินทริย์	ต่างมาดืบชา
ถวายดวงตา	ต่างประทปจำรัสไซ
ถ้อยคำอำไพ	ต่างรูปหอมจุนจันท์
ถวายดวงจิต	อัญชติศวรคุณ
ททรงการุณย์	ผองข้ามาแต่บรรพ
ถวายช้วน	รองพระบาทจนบรรดัย

— สร้อย —

ร้องเพลงยะวาเร็ว

ร่วมกันร้องทำนองดำน่า	มาพ่อนมร่าให้รื่นเริงใจ (ข้า)
ให้พร้อมให้เพรียงเรียงระดับ	เปลี่ยนด้นท่วงทั้นได้
เวียนไป	ได้จังหวะกัน
(ทญิง) อปัสร์พ่อนด้าย	กรดกรายออกมา

* ระบำเทพบันเทิง ของ มนตรี ตราโมท แต่งบทและปรับเพลงใหม่

๕
ทำทางกัน (ซ้ำ ๒ บรรทัด)

(ทบิง) ไม่บิดไม่ผัน (ซ้ำ)

^๕ปดมเปรม (^๕ปดมเปรม) ^๖ปรดา

- ปี่พาทย์ทำเพลงรว -

- เสียงครืนครน มีควันเป็นหมอกตระหลบ ต่างตื่นตกใจ ระบายปากกันเข้าโรง -

อัครบรรณนิดาภิเษก

จิงเตงวัดวทยทพพยนา

เทวราชหนาดกจกคดกช

ว่าดาหาเกิดเหตุเภทภัย

ร้องเพลงร้าย

๒ ๒ ๑ ๑
แคนควยอเห่นานดิดา

กฎเกณฑ์การควบคุมขนาดไป

กไม่เคยงตามวงศ์ทองให้

๒ ๑๖ : ๔๒๔
รศ. ๑๒๖ : ๑๒๖

เดิมว่าไม่เคยงบบุชา

กุ่มให้สัมผัสมีชีวิต

ถึงจะพบพานกันวันหน้า

๒
คิดแล้วออกจากพม่านไย

อหังการหกหาญก็อการใหญ่

หวังจะให้เบ็นคกรองกัน

ทำตามน้ำใจหนั่น

๖๖ ๑๐๐
भागभद्रवर्णनभद्रवर्णन

๒ ๒ ๑ ๔ ๑
แถวถัดมากรรมยต์มต์นท

จะปลดปล่อยมนุษย์เราไป

จะทรมานให้แทบเดือดตาไหม

เหาะไปยังยอดบรรพต

- ทำเพลงกล่อม -

๒. บิดม่าน

– ประตาระกาหลาลงมารำเวทที่ล่าง –

— ทำเพลงเข็ด —

- ประตาระกาหลาเข้าโรง -

ฉากที่ ๕ อุทยานเชิงเขา

สมมติเป็นเวลาเย็น วันเดียวกับฉากที่ ๓

— ปู่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง —

เปิดม่าน

— เห็นกิดาหยันและเสนา คอยเฝ้าถวายอารักขา —

— เห็นนางบุษบาประทับบนระแทะ มีสองนางพี่เลี้ยงติดตาม —

— ประสันตากับกระตาทลาช่วยกันลากระแทะ —

ร้องเพลงแขกโหม่ง

เมื่อนน

ประทับระแทะทองรงนา

บุษบาเวยยอดเด่นหา

กตยาพเอยงเคียงไป

— ปู่พาทย์รับ —

ร้องเพลงต้นตะนาว

มาถึงเชิงผาสะดาดหมัน

ต้องนางพดางทูตอรไท

รุกขชาติเรียงร้นงามได้

ชชวนชมไม้หลายพรรณ

— ทำเพลงแมลงภู่ทอง —

— พี่เลี้ยงทูลเชิญบุษบาลงจากระแทะเที่ยวชมสวน แล้วกลับขึ้นระแทะอีก —

ร้องเพลงอาถรรพ์

ชนทรวงรดตเดียวเทยวประพาส มิ่งไม้เดียรรดาชในสวนขวัญ

ชมพดางทางค่นึงถึงทรวงธรรม์ นางเด่นโคกคัณฑ์พันทวี่

— ลากระแทะเข้าหลิบขวา แล้วออกประตูขวา ลงมาเวทีล่าง —

พระแสงธรรมาวุธ
 ทงน้องให้อยู่คนเดียว
 นางร่ำก่ำรดเด่นทวย
 ตะดังไปไม่ขมมาดา

แต่ไม่มาชมสวนศรี
 พระแกลงหน้าหนีไปพารา
 ถัดถึงทรงเดชเชษฐา
 แลละห้อยคอยหาพระภูมี

— ปะตาระกาทลออกบนยอดเขา —

— ทำพาร้องฟ้าแลบแปลบปลาบแล้วฉายไฟสว่างเห็นปะตาระกาทล —

ร้องเพลงประลองเสภา

เมื่อน
 ยบยงยงยอดศรี

องค์ปะตาระกาทลเริงศรี
 ครนทวยทวยชมอุทยาน

ร้องเพลงร่าย

จึงผาดแผดงัดแสงศักดิ์ดาเดช
 เมฆหมอกมืดมดอนธการ

สะเทือนทั่วทุกประเทศทิศานต์
 อัจฉรย์บนดาดด้วยฤทธิรณ

— ทำเพลงคุกพาทย์ —

ร้องเพลงร่าย

แล้วให้บังเกิดพายุใหญ่
 ดมทอบพารณฤมด

กัมปนาทหวาดไหวทั้งไพร่สมันต์
 ตามคนดอยดิวปลิวไป

— เสด็จ —

ปีติมาน
 จบฉากที่ ๕

อธิบายวิธีเล่น
ในต้นฉากที่ ๒ หน้าวังดาหา

ก่อนเปิดม่าน — ได้ยินเสียงกลองโชนและม้าร้องดังกึกก้อง

เปิดม่าน — เห็นโชนและงิ้วเล่นกันอยู่แล้ว

ประชาชนหญิงชายผู้ใหญ่เด็กมาดูงานเดินไปมาชวักไขว่

โชน — จับตอนทศกัณฐ์ตีดังดักครู่ แล้วดังกับฤษีโตดหนึ่งลงพื้นเวทีบน

ทศกัณฐ์โตดตามหายเข้าโรงไป

งิ้ว — ยกแถวรบกันดักครู่ โตดลงพื้นเวทีบนได้กัณหายไป

กระบี่กระบอง — ออกเวทีต่าง ค่อยสู้กันจนหมดเกม

(ควรจะค่อยๆ ตกลง ผัดกันพลาดพลั้งเสียที่ฝ่ายละครึ่ง

พวกแสดงเป็นคนดูจะได้มีโอกาสเล่น)

พวกประชาชนควรจะร้องเชียร์ไปด้วย

จบเกมกระบี่กระบองแล้ว เสียงเฮฮอบนเวทีเบาให้มาก

ทำเพลงหงส์ทอง

— นักร้องและผู้แสดงเป็นประชาชนร่วมกันร้องเพลงหงส์ทอง —

โชนและงิ้วเริ่มเล่นประชันกันใหม่

ทศกัณฐ์ตามต๋ลิงดงกลางเวทบน ฤษักับดิงหน้ดงมาเวทล่าง
 ทศกัณฐ์ตามต๋ลิงมาเล่นกันเวทล่าง^(๑) แล้วเข้าโรงทางประตูซ้าย
 ขณะเดียวกัน — เดียวหุยกับดิไ้รบกันแล้วโดดดงกลางเวทบนรบกัน
 แล้วตามต๋กันมาจนเวทล่าง รบกัน^(๒) ณ เวทล่าง

แล้วต๋กันหายเข้าไปทางประตูขวา
 ทศกัณฐ์ศรัหาย ออกประตูขวา และได้กระบองว ทำเป็นตามหาถึงไม่พบ
 ดิไ้หรือเดียวหุย (ตัวใดตัวหนึ่ง) ออกประตูซ้าย ทำเป็นตามหาถึงไม่พบ
 ทศกัณฐ์กับเดียวหุย (หรือดิไ้) พบกันเวทล่าง เลยรบกัน
 ต๋ไม่จันกันแล้วเข้าโรงไปทางประตูซ้าย

เสียงเอะอะเบาดง

ร้องเพลงแขกอะหวัง

— ปี่พาทย์ทำเพลงรวสามลา —

๑ ๓ ๑

(๑) และ (๒) ควรจะเล่นอย่างโจว

(๓) หมายเหตุ — ประตูขวา — ซ้าย หมายถึง ขวาและซ้ายของเวที

(๔) ระวัง — ผู้แสดงเป็นประชาชนต้องคอยสังเกต อย่าให้บังคนตู่ และต้องเรียให้ถูกต้องจังหวะ

หนังสือความร่ำทางนาฏศิลป์ และ คุริยางคศิลป์

๑. คู่มือละครคอนเรื่องต่าง ๆ (บางเรื่องหมด)	เล่มละ	๒.๐๐ บาท
๒. บทละครคอนเรื่องอิเหนา	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๓. บทโขน — ชุต — หนุมานอาดา	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๔. บทโขน — ชุต — ถัดาตุยไฟและปราบบรรลัยกัลป์	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๕. โขนสำหรับประชาชน	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๖. เครื่องแต่งตัวโขนละคร	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๗. โขนภาคต้น ว่าด้วยตำนานและทฤษฎี	เล่มละ	๑๐.๐๐ บาท
๘. ตำราไหว้ครู โขน ละคร	เล่มละ	๑๐.๐๐ บาท
๙. ศิลปินแห่งละครไทย	เล่มละ	๑๐.๐๐ บาท
๑๐. ดัชนีละครไทย	เล่มละ	๑๕.๐๐ บาท
๑๑. งานดัดดัดศิลป์	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๒. ดัชนีเรื่องอุปการ	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๓. การละครของไทย	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๔. อุปกรณ์รามเกียรติ์	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๕. ดนตรีสำหรับประชาชน (ฉบับรวมเขียนเล่ม)	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๖. อธิบายนาฏศิลป์ไทย (มีภาพมาก)	เล่มละ	๔๐.๐๐ บาท
๑๗. { ภาพลายเส้นท่ารำแม่บท Pictorial Figures depicting Basic Postures of Thai Dancing	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๑๘. The Khon (Masked Play)	เล่มละ	๑๐.๐๐ บาท
๑๙. Thai Music	เล่มละ	๑๐.๐๐ บาท
๒๐. The Preliminary Course of Training in Thai Theatrical Art	เล่มละ	๑๕.๐๐ บาท
๒๑. Classical Siamese Theatre	เล่มละ	๑๐๐.๐๐ บาท

เชิญเรียกซื้อได้จากเจ้าหน้าที่ ณ โรงละครศิลปากร